

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

**ФАКУЛЬТЕТ АДВОКАТУРИ ТА АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«Оптимізація сфери використання сучасних технологій
в фінансовому менеджменті»**

Виконала: здобувачка 4го курсу
галузі знань 07 – Управління та адміністрування,
спеціальності 073 – Менеджмент

Вікторія Дяків

Керівник: д.е.н., проф.,
зав. каф. національної економіки

Ольга Кібік

Рецензент: к.е.н., доц., доцент
кафедри національної економіки

Євгенія Редіна

Одеса – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕХНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	6
1.1. Сутність фінансового менеджменту	6
1.2. Технологічне забезпечення фінансового менеджменту	10
1.3. Тренди технологічного розвитку фінансового менеджменту	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РІВНЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СУЧАСНОЇ БІЗНЕС-СТРУКТУРИ	19
2.1. Загальна характеристика особливостей технологій фінансового менеджменту бізнес-структури	19
2.2. Оцінка стану фінансового менеджменту бізнес-структури	25
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ БІЗНЕС-СТРУКТУРИ	39
3.1. Рекомендації щодо підвищення ефективності використання сучасних технологій у фінансовому менеджменті	39
3.2. Оцінка ефективності запропонованих заходів	45
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56

ВСТУП

У сучасних умовах неможливо забезпечити ефективність діяльності бізнес-структури без ефективного управління, розподілу та використання загальних фінансових ресурсів, що є основою фінансового менеджменту. Створення системи фінансового менеджменту на базі використання сучасних технологій дозволяє бізнес-структурам забезпечувати раціональний розподіл фінансових ресурсів, оптимізувати грошові потоки, збільшувати доходи та знижувати витрати. Використання таких технологій, як штучний інтелект, машинне навчання, блокчейн відкриває нові можливості для оптимізації процесів фінансового управління, підвищення їх ефективності та якості прийняття управлінських рішень. Однак, фрагментарне та неузгоджене впровадження інноваційних рішень знижує їх віддачу. Тому необхідним є комплексний підхід до оптимізації сфери використання технологій у фінансовому управлінні, який би враховував стратегічні цілі, організаційні та технологічні особливості бізнесу.

Варто зазначити, що дослідженнями теми оптимізації сфери використання сучасних технологій в фінансовому менеджменті займалась низка науковців, зокрема Безпалій Р., Дудинець Л., Карпович І., Кібік О., Маслій Н., Задорожнюк Н., Проць І., Хайнінова Ю., Шевченко О. та інші. Однак, не дивлячись на численні наукові праці, проблема ефективного впровадження сучасних технологій у фінансовий менеджмент бізнес-структур залишається актуальною.

Метою роботи є систематизація засад оптимізації сфери використання сучасних технологій у фінансовому менеджменті бізнес-структур.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- розкрити сутність фінансового менеджменту;
- дослідити технологічне забезпечення фінансового менеджменту;
- проаналізувати тренди технологічного розвитку фінансового менеджменту;

- провести оцінку стану фінансового менеджменту бізнес-структури;
- розробити рекомендації щодо підвищення ефективності використання сучасних технологій у фінансовому менеджменті;
- визначити оцінку ефективності запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є процес використання сучасних технологій у фінансовому менеджменті бізнес-структур.

Предметом дослідження є засади оптимізації сфери застосування інноваційних технологій у фінансовому управлінні бізнес-структурами.

Для вирішення поставлених завдань застосовувались положення діалектичного методу пізнання явищ і процесів, метод системного аналізу і синтезу, економічний аналіз, прийоми статистичного аналізу.

Результатом дослідження є систематизація теоретичних засад оптимізації сфери використання сучасних технологій у фінансовому менеджменті сучасних бізнес-структур.

Структура роботи обумовлена поставленою метою і завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕХНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

1.1. Сутність фінансового менеджменту

Забезпечення достатнього рівня конкурентоспроможності української економіки і її успішна інтеграція у світове економічне співтовариство неможливі без сучасного фінансового управління господарською діяльністю бізнес-структур.

Однією з основних умов стабільного функціонування будь-якої структури є коректно обрана стратегія бізнес-діяльності. Ключову роль у створенні цієї стратегії відіграє фінансовий менеджмент [43]. Фінансовий менеджмент або управління фінансами полягає у проведенні операцій з придбання, фінансування і управління активами з метою досягнення конкретних цілей [5]. Необхідність застосування фінансового менеджменту обумовлена тим, що сучасні умови економіки та вимоги світового ринку вимагають постійного розвитку. Успішний бізнес не може залишатися на одному місці, він повинен рости, розширюватися та шукати нові способи самореалізації.

Існує різні позиції науковців щодо розуміння сутності фінансового менеджменту, зокрема одним із таких варто визначити трактування поняття «фінансовий менеджмент» Н.В. Шевченко та С.І. Мельник. З позиції авторів, фінансовим менеджментом є «сукупність процесів управління формуванням, використанням, розподілом фінансових ресурсів підприємства, а також контролюванням з подальшою оптимізацією та мінімізацією ризику неплатоспроможності» [44, с. 8].

Фінансовий менеджмент є ключовою функцією управління бізнес-структурою, оскільки він спрямований на ефективне використання фінансових ресурсів, контроль ризиків та забезпечення фінансової стійкості, що визначає успіх і стабільність структури.

Фінансовий менеджмент вважають «системою цілеспрямованих дій з управління, формування, використання, розподіл фінансових ресурсів підприємства та оптимізації їх обігу» [36, с. 6]. До системи входять формування, реалізація фінансової політики бізнес-структури, фінансове планування і прогнозування, інформаційне забезпечення, аналіз, контроль фінансово-господарської діяльності структури, оцінка інвестиційних проєктів, формування портфеля інвестицій, поточна фінансово-економічна робота та контроль.

Існує думка, що фінансовий менеджмент як термін американського походження можна застосовувати лише тоді, коли йдеться про бізнес, тобто про управління фінансово-економічними процесами комерційної організації [34].

На думку К.В. Васьківської та О.А. Сича, фінансовий менеджмент «полягає в діях з придбання, фінансування і управління активами, спрямованих на реалізацію певної мети» [5, с. 7]. Автори виокремлюють три ключових операції з активами, а саме:

1. Інвестиції, які є найголовнішою із трьох передумов прийняття рішення. Інвестиції сприяють розвитку бізнес-структури, забезпечуючи необхідні ресурси для виробництва нових товарів, допомагають оптимізувати використання ресурсів, забезпечуючи їх ефективне використання для досягнення стратегічних цілей бізнес-структури; надають можливість отримання прибутку або іншої фінансової вигоди у майбутньому. Саме тому інвестиції є критичним елементом стратегічного управління бізнесом, оскільки вони не лише забезпечують потрібні ресурси для розвитку, але і мають потенціал створення додаткової вартості та забезпечення фінансового успіху у майбутньому.

2. Прийняття рішень щодо фінансування є не менш важливим типом рішень, що має приймати управлінець, оскільки від цих рішень залежить

фінансове забезпечення діяльності бізнес-структури, її стійкість, можливість здійснення інвестицій та результати фінансової діяльності.

3. Управління активами є важливим рішенням, яке має прийняти керівництво бізнес-структури. Управління активами дозволяє максимально ефективно використовувати фінансові, матеріальні, людські та технічні ресурси, дозволяє забезпечувати необхідний рівень ліквідності бізнес-структури [41].

Звідси, необхідним видається визначити принципи, на основі яких має здійснюватися фінансовий менеджмент (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 - Принципи, на яких здійснюється фінансовий менеджмент

№	Назва принципу	Характеристика
1	2	3
1.	Інтегрованість із загальною системою управління підприємством	Управління фінансами є складовою загальної системи управління бізнес-структури і потребує тісної співпраці з іншими елементами системи управління, такими як виробничий менеджмент, інвестиційний менеджмент, інноваційний менеджмент, управління персоналом тощо.
2.	Комплексний характер формування управлінських рішень	Фінансовий менеджмент є комплексною системою, що забезпечує розробку взаємопов'язаних управлінських рішень, кожне з яких вносить свій внесок у загальну ефективність діяльності бізнес-структури
3.	Варіативність	Управління фінансами передбачає прогнозування можливих шляхів фінансового розвитку бізнес-структури, пошук і обґрунтування альтернативних фінансових рішень. Для досягнення цієї мети необхідно розробляти відповідні критерії, які визначають фінансову стратегію і конкретну фінансову політику структури.
4.	Високий рівень динамізму	Фінансовий менеджмент здійснюється на основі врахування змін зовнішніх факторів, ресурсного потенціалу, форм організації виробничої та фінансової діяльності, фінансового становища та інших параметрів функціонування бізнес-структури.

Продовження табл. 1.1

1	2	3
5.	Плановість та системність	Управління фінансами здійснюється з врахуванням процесів планування матеріальних, трудових і фінансових ресурсів з метою забезпечення збалансованого підходу до підтримки їх балансу та розробки стратегії і тактики фінансового управління.
6.	Цільова спрямованість	Фінансовий менеджмент сфокусований на цілях і завданнях, які в даний момент ставить перед собою бізнес-структура. Цілями може бути підвищення рентабельності, рівня продуктивності праці, створення позитивного іміджу, впровадження інновацій, зміцнення конкурентних позицій на ринку та залучення матеріальних і фінансових ресурсів.
7.	Порівняння та факторної оцінки	Управління фінансами здійснюється з врахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду управління, впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на управління фінансово-економічною діяльністю бізнес-структури, можливості настання непередбачуваних наслідків.

Джерело: сформовано автором на підставі [30]

Уваги також потребує визначення мети фінансового менеджменту, якою є максимізація доходів власників, забезпечення оптимального зростання добробуту власників підприємства як у поточному, так і у майбутньому періодах шляхом раціонального використання фінансових ресурсів [18].

Отже, фінансова діяльність відіграє ключову роль в управлінні бізнес-структурою, оскільки від неї залежить достатність фінансових ресурсів для поточної виробничо-господарської діяльності та подальшого розвитку структури.

1.2. Технологічне забезпечення фінансового менеджменту

Тенденції ХХІ століття, що знаходять відображення у поширенні електронних послуг, використанні інформаційних технологій і виникненні віртуальної реальності, призводять до трансформації сучасної економіки. Цифрова трансформація відкриває значні можливості для економічного та соціального розвитку, що створює нові перспективи для держави, суспільства і громадян. У зв'язку з цим, враховуючи великий вплив на всі аспекти життєдіяльності, виникає актуальна потреба в оцінці впливу цифрової економіки на систему фінансового управління бізнес-структур.

Сутність технологічного забезпечення фінансового менеджменту полягає у впровадженні різноманітних програмно-технічних засобів та інноваційних технологічних рішень, які дозволяють автоматизувати та оптимізувати основні процеси управління фінансами. Український уряд також визнав важливість фінансових технологій (fintech) для стимулювання інтеграції фінансового ринку в глобальний простір [3].

Розвиток інформаційних технологій дозволив компаніям комп'ютеризувати свої інформаційні системи [44]. Автоматизація облікових та звітних процесів є одним із основних напрямків технологічного забезпечення фінансового менеджменту. Застосування спеціалізованого програмного забезпечення (бухгалтерські, фінансові та управлінські інформаційні системи) дозволяє автоматизувати ведення бухгалтерського та управлінського обліку, формування фінансової звітності, розрахунок ключових фінансових показників. Комп'ютеризація дозволила підвищити ефективність управління, спростити рутинні операції, зменшити час на обробку інформації та зробити її доступнішою для співробітників. Також завдяки комп'ютеризації бізнес-структури змогли покращити комунікацію внутрішньо та зовнішньо зі своїми клієнтами і партнерами. Усе це сприяє підвищенню продуктивності та

конкурентоспроможності бізнес-структур в умовах сучасного інформаційного середовища.

Значні зміни в організації облікових процесів відбуваються за рахунок використання електронних носіїв для зберігання первинних даних, створення електронних первинних документів і застосування гнучких інструментів для управління взаємовідносинами з клієнтами та планування ресурсів бізнес-структури [45]. Актуальним є подальший розвиток систем електронного документообігу, який забезпечує швидкий та безпечний обмін фінансовими документами, їх узгодження, зберігання та пошук, що дозволяє скоротити час на обробку документів, підвищити оперативність прийняття фінансових рішень, знизити витрати на друк, зберігання та транспортування паперових документів. Варто також підкреслити, що впровадження систем електронного документообігу сприяє покращенню безпеки і збереженню даних, адже електронні документи можуть бути захищені паролями, шифруванням та іншими заходами безпеки, що робить їх менш вразливими до втрати або несанкціонованого доступу.

Загалом, впровадження систем електронного документообігу дозволяє компаніям оптимізувати свої робочі процеси, підвищує продуктивність та безпеку документообігу, а також сприяє покращенню комунікації та співпраці всередині організації.

Наступним напрямом технологічного забезпечення фінансового менеджменту є застосування аналітичних технологій, що дає змогу фінансовим менеджерам оперативно отримувати та аналізувати великі обсяги фінансової та управлінської інформації, виявляти приховані закономірності, формувати обґрунтовані прогнози та приймати ефективні управлінські рішення. Дійсно, аналітичні технології є важливими для осіб, які приймають ключові рішення (керівники, аналітики). Прибуток бізнес-структури значною мірою визначається якістю рішень, таких як точність прогнозів та оптимальність обраних стратегій. Розвиток компанії напряму залежить від якості таких рішень, а за допомогою аналітичних технологій можна вирішувати проблеми прогнозування, зокрема

курсів валют, ціни на сировину тощо [24]. Ефективність технологічного забезпечення фінансового менеджменту визначається мобільністю (можливість віддаленого доступу до фінансової інформації та управління фінансами з будь-якого пристрою) [23]. Мобільні додатки і хмарні рішення роблять фінансовий менеджмент більш гнучким і ефективним.

Варто зазначити, що ефективність технологічного забезпечення фінансового менеджменту визначається інформаційною базою, яка використовується [11]. Важливість технологічного забезпечення ефективного фінансового менеджменту визначається здатністю програмно-технічних засобів взаємодіяти між собою та обмінюватись даними в єдиному інформаційному просторі підприємства [8].

Ефективність технологічного забезпечення фінансового менеджменту визначається також можливістю адаптації технологічних рішень до специфіки діяльності бізнес-структури та змін зовнішнього середовища [20], пристосуванням до змін факторів зовнішнього середовища (адаптація економічної системи до нововведень, зміни кон'юнктури ринку, соціально-культурних і політико-правових умов) [15].

Безпека та масштабність також є важливими факторами технологічного забезпечення фінансового менеджменту, адже захист фінансової інформації від несанкціонованого доступу є надважливим, а нарощення потужності та зростання потреб бізнесу свідчить про ефективність функціонування.

Впровадження сучасних технологій у фінансовий менеджмент бізнес-структур сприяє підвищенню оперативності, точності та обґрунтованості фінансових рішень, зниженню операційних витрат, мінімізації фінансових ризиків, а також підвищенню конкурентоспроможності бізнесу загалом.

Технології завжди були невід'ємною складовою фінансового менеджменту. Вони забезпечують ефективний облік та аналіз фінансів, підвищують точність і допомагають у прийнятті оптимальних рішень [38]. Внаслідок застосування цифрових технологій фінансовий менеджмент став більш прозорим та доступним для всіх зацікавлених сторін, що знижує

ймовірність помилок та шахрайства. Основними напрямками подальшого розвитку технологічного забезпечення фінансового менеджменту варто впрокременити вдосконалення системи кібербезпеки для захисту фінансових даних та операцій від хакерських атак, шахрайства.

Таким чином, фінансовий менеджмент є ключовою складовою загальної системи управління бізнес-структурою, що спрямована на забезпечення його ефективного функціонування та сталого розвитку. Ефективна реалізація фінансового менеджменту забезпечує формування достатнього обсягу фінансових ресурсів, їх ефективне розміщення та використання, оптимізацію структури капіталу, мінімізацію фінансових ризиків, максимізацію прибутку та зростання ринкової вартості бізнесу.

Технологічне забезпечення є невід'ємною складовою ефективного фінансового менеджменту, який можна визначити як систему принципів, методів та форм організації фінансових відносин, спрямовану на ефективне управління фінансовими ресурсами для досягнення стратегічних цілей бізнес-структури. Впровадження сучасних інформаційних технологій дозволяє підвищити якість та оперативність управлінських рішень, мінімізувати фінансові ризики, оптимізувати внутрішні бізнес-процеси та забезпечити конкурентні переваги структури на ринку. Технологічне забезпечення фінансового менеджменту базується на впровадженні новітніх інновацій, таких як блокчейн, штучний інтелект, аналітика великих даних тощо, що дозволяє підприємствам підвищити ефективність управління фінансами.

1.3. Тренди технологічного розвитку фінансового менеджменту

Фінансовий менеджмент охоплює різні аспекти фінансової діяльності підприємства, починаючи від оперативного управління фінансами і закінчуючи формуванням фінансової стратегії розвитку. Він є невід'ємною складовою

загального менеджменту, яка забезпечує ефективне управління фінансовими ресурсами та досягнення стратегічних цілей суб'єкта господарювання.

Швидкий прогрес розвитку технологічного забезпечення у фінансовому менеджменті, у засобах обробки та зберігання інформації, а також в інформаційних технологіях призвів до нової хвилі змін, коли все більше сервісів розміщується не на персональних комп'ютерах, а в потужних обчислювальних центрах.

Термін «хмарні технології або хмарні обчислення» став вживатися в світі інформаційних технологій з 2008 року [16]. Впровадження хмарних рішень дозволяє фінансовим менеджерам отримувати доступ до необхідних програмних продуктів та фінансових даних з будь-якого пристрою, підключеного до Інтернету, а також скоротити витрати на придбання, обслуговування та модернізацію IT-інфраструктури.

Активне впровадження хмарних технологій у фінансовому менеджменті, наприклад, SaaS, PaaS та IaaS дозволяють фінансовим менеджерам отримувати доступ до необхідного програмного забезпечення та фінансових даних з будь-якого пристрою, підключеного до мережі Інтернет [42]. Це забезпечує гнучкість, масштабованість та підвищує доступність ключових фінансових систем. Крім того, використання хмарних технологій сприяє скороченню капітальних та операційних витрат на IT-інфраструктуру, її обслуговування та модернізацію.

Набирає популярності тенденція до використання технологій штучного інтелекту. Застосування технологій машинного навчання, нейронних мереж, робототехніки та чат-ботів, когнітивних технологій дозволяє автоматизувати широкий спектр рутинних фінансових операцій, поліпшити процеси прогнозування, ризик-менеджменту, фінансового планування та контролю [7]. Також використання технологій штучного інтелекту допоможе підвищити точність прогнозування фінансових показників, оптимізувати процеси ризик-менеджменту та фінансового планування. Використання зазначеної системи сприяє підвищенню обґрунтованості управлінських рішень, зниженню операційних витрат та мінімізації фінансових ризиків.

Розвиток мобільних технологій у фінансовому менеджменті є ще одним із ключових трендів. Мобільні додатки та рішення для фінансового управління дозволяють фінансовим менеджерам оперативнo контролювати ключові показники, ініціювати фінансові операції, взаємодіяти з банками та партнерами, приймати управлінські рішення у будь-якому місці та в будь-який час [46]. Це сприяє підвищенню мобільності, гнучкості та оперативності фінансового менеджменту.

Бізнес-структури повинні використовувати інтернет-технології як основний засіб спілкування із зовнішнім світом через створення онлайн-платформи для здійснення закупівлі сировини та продажу товарів, а також як основний режим роботи деяких видів господарської діяльності компанії [17]. Налагодження взаємодії корпоративних фінансових систем із сервісами онлайн-банкінгу, системи електронних платежів, валютних та фондових бірж, кредитних установ сприяє підвищенню ефективності управління грошовими потоками, скороченню часу на проведення фінансових операцій, зниженню операційних витрат.

Звідси не можливо оминути і вектор національного законодавця на діджиталізацію, зокрема позиції - «держава у смартфоні». Розробка та використання мобільних додатків для фінансового менеджменту дозволяє фінансовим менеджерам оперативнo контролювати ключові фінансові показники, ініціювати фінансові операції, приймати управлінські рішення у будь-якому місці та в будь-який час.

Крім того, спостерігається тренд впровадження аналітичних технологій, таких як Business Intelligence [20] та Data Mining [37], у фінансовому менеджменті. Business intelligence є процесом перетворення необробленої інформації у зрозумілу та зручну форму, який використовується для бізнес-аналізу. Відповідні технології опрацьовують великі обсяги неструктурованих даних для створення стратегічних можливостей для бізнесу. Впровадження нових можливостей та ефективної стратегії, що базується на аналізі даних, може надати підприємствам конкурентну перевагу на ринку та забезпечити

довгострокову стабільність. Суть та мету технології Data Mining можна охарактеризувати як технології, яка призначена для пошуку у великих обсягах даних неочевидних, об'єктивних і корисних на практиці закономірностей.

Застосування цих підходів дає змогу фінансовим менеджерам отримувати оперативний доступ до великих масивів фінансової та управлінської інформації, виявляти приховані закономірності, формувати обґрунтовані прогнози та приймати ефективні управлінські рішення.

Блокчейн є однією із тих інноваційних технологій, яка має значний потенціал для застосування у сфері фінансового менеджменту. Технологія блокчейн набула популярності після представлена світові у 2008 р. у «Білій книзі Біткоїна», та запущена 3 січня 2009 р., коли перший блок в мережі Біткоїн був підписаний [1]. Блокчейн є системою децентралізованих даних, якими обмінюються за допомогою безпечних каналів. Технологія блокчейн дозволяє групі обраних учасників обмінюватись інформацією. Блокчейн є «ланцюгом блоків». Блок у цій системі представляє собою інформацію про певну послідовність транзакцій, яка зберігається у розподіленому реєстрі. У кожному блоці міститься повна інформація про окрему транзакцію, включаючи ідентифікатори відправника та одержувача, час та обсяг суми, що переказується. Ланцюг складається з нерозривної послідовності блоків, що дозволяє всім бажаним прослідкувати історію всіх транзакцій конкретного активу [4].

На основі блокчейну можуть бути реалізовані «розумні контракти» (smart contracts) - автоматизовані алгоритми, що самостійно виконують фінансові транзакції за заздалегідь визначеними умовами [35]. Відповідний процес дозволяє значно підвищити ефективність та швидкість проведення платежів, розрахунків, розрахунку дивідендів тощо.

Технологічне забезпечення фінансового менеджменту на основі блокчейну характеризується, насамперед, децентралізацією (інформація зберігається одночасно на безлічі комп'ютерних вузлів), підвищеним рівнем безпеки (всі блоки пов'язані у так звані «ланцюги», щоб зламати весь ланцюг, потрібно отримати доступ до більшості вузлів блокчейну), спрощеним процесом

проведення міжнародних фінансових операцій (можна полегшити та здешевити міжнародні грошові перекази, обмін валют, розрахунки за зовнішньоекономічними контрактами за рахунок усунення посередників).

Таким чином, застосування цієї технології сприяє автоматизації рутинних фінансових операцій, оптимізації грошових потоків, скороченню витрат, підвищенню точності фінансової звітності, а також зміцненню довіри до фінансової інформації.

Водночас, впровадження блокчейну у фінансовий менеджмент вимагає вирішення низки технічних, нормативно-правових та організаційних завдань. Ключовими перепонами на шляху широкого застосування блокчейну в управлінні фінансами можна виділити недостатню масштабованість мережі, високі початкові витрати на впровадження, відсутність чіткого регулювання в більшості країн. Проте, зважаючи на швидкий розвиток блокчейн-технологій, можна очікувати, що ці перешкоди будуть поступово подолані, що створить нові можливості для підвищення ефективності фінансового менеджменту [26].

Дуже багато сучасних технологій банківського та страхового секторів повинні бути пов'язані з ідентифікацією клієнта і використання його в якості клієнта з допомогою сучасних технологій ідентифікації. Йдеться про використання різноманітних віддалених ідентифікацій клієнта і якомога більше їх залучення до клієнтської бази, створення новітніх передумов для них [41]. Саме тому і невід'ємним аспектом технологічного розвитку фінансового менеджменту є постійне вдосконалення систем кібербезпеки. З огляду на зростання кількості та складності кіберзагроз, фінансові установи та підприємства вимушені впроваджувати передові технології захисту фінансових даних та операцій від несанкціонованого доступу, витіку інформації та шахрайства. Єгоричева С.Б. слушно зазначає, що «маючи на меті зростання рівня фінансової інклюзії й базуючись на ризик-орієнтованому підході, фінансові регулятори низки країн запровадили так званий «прогресивний», або «багаторівневий», підхід до ідентифікації та вивчення клієнтів» [10, с. 85].

Висновки до розділу 1

Сьогодні фінансовий менеджмент став стратегічною функцією в будь-якому бізнесі, що охоплює більше аспектів, таких як управління ліквідністю, розробка фінансових стратегій, оптимізація капіталовкладень, ризик-менеджмент, а також забезпечення фінансової стійкості бізнес-структури у світі, що постійно змінюється. Сутність фінансового менеджменту - це знаходження балансу між поставленими перед бізнес-структурою завданнями і фінансовими можливостями для їх виконання, а також в ефективному управлінні фінансовими ресурсами з метою забезпечення стійкого фінансового стану, прибутковості та зростання ринкової вартості бізнесу.

Тренди технологічного розвитку фінансового менеджменту відображають загальносвітові тенденції цифровізації та автоматизації бізнес-процесів. Впровадження новітніх інформаційних технологій у сферу управління фінансами забезпечує підвищення оперативності, точності та обґрунтованості фінансових рішень, зниження операційних витрат, мінімізацію фінансових ризиків, а також загалом сприяє підвищенню конкурентоспроможності бізнесу.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РІВНЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СУЧАСНОЇ БІЗНЕС-СТРУКТУРИ

2.1. Загальна характеристика діяльності бізнес-структури

Розглянемо технології фінансового менеджменту на прикладі комерційних банків.

Комерційні банки відіграють важливу роль у фінансовій системі та економіці, забезпечуючи низку критичних функцій: від кредитування до управління грошовими потоками. У сучасних умовах їхня діяльність характеризується специфічними особливостями та викликами, обумовленими розвитком технологій, змінами регуляторного середовища та зростанням конкуренції.

Комерційні банки залишаються основними постачальниками кредитних ресурсів для бізнесу та фізичних осіб. Вони забезпечують доступ до капіталу, необхідного для інвестування, розвитку бізнесу та споживчих потреб.

Банки відіграють ключову роль у здійсненні платежів, забезпечуючи безпечні та ефективні платіжні системи. Вони обробляють мільярди транзакцій щодня, забезпечуючи функціонування економіки та підтримуючи торгові відносини.

Комерційні банки займаються управлінням фінансовими ризиками, як своїми, так і клієнтськими. Вони пропонують інструменти для хеджування ризиків, управління ліквідністю та диверсифікації портфелів. Це допомагає зменшити фінансову нестабільність та забезпечити стабільність економіки.

Банки надають можливості для збереження та накопичення капіталу, пропонуючи різні депозитні продукти, забезпечують захист коштів клієнтів та надають їм можливість отримувати доходи від збережень.

Комерційні банки також пропонують широкий спектр інвестиційних послуг, включаючи управління активами, брокерські послуги та фінансове консультування, що дозволяє клієнтам ефективно інвестувати свої кошти та отримувати максимальний прибуток.

Банки активно підтримують інноваційні проєкти та підприємництво, надаючи фінансування стартапам та новим бізнесам. Вони сприяють розвитку нових технологій та сприяють економічному прогресу.

У сучасних умовах комерційні банки активно впроваджують цифрові технології для підвищення ефективності та зручності своїх послуг.

Вплив світової кризи 2008 р. був поштовхом активізації використання сучасних технологій в банківському секторі. Виникла необхідність модернізації та адаптації банківської системи до нових вимог ринку. В Україні у цей період посилювався контроль за діяльністю банків, зокрема збільшилися мінімальні вимоги до капіталу банків та підвищився рівень нагляду у напрямку протидії шахрайству і відмиванню коштів. Одночасно спостерігалася втрата довіри до банківської системи, що супроводжувалася зростанням інтересу клієнтів до цифрових інновацій у сфері фінансових технологій (фінтех), зокрема початку етапу Fintech 3.0. У зв'язку з цим банки були зацікавлені у модернізації своїх процедур та механізмів, інтеграції цифрових інновацій у свою діяльність та розвитку фінтех для залучення клієнтів і відновлення репутації.

З 2007 р. мережа інтернет-покриття активно розширювалася та вдосконалювалася, зокрема через зміну поколінь інтернет-зв'язку (2G/3G/4G).

З 2015 року в Україні спостерігалася зростання темпів розвитку фінтех-послуг. Банки активно впроваджували та подовжують впровадження інноваційні технології у сфері захисту баз даних, відбиття кібератак, автоматизації структур внутрішнього ризик-менеджмент, намагаються за допомогою фінтех-новинок знизити операційні витрати.

Фінансові інновації, такі як використання блокчейну, штучного інтелекту та великих даних, трансформують операційну діяльність банків. Зазначені технології дозволяють автоматизувати процеси, покращити управління

ризиками, підвищити точність прогнозів та персоналізувати пропозиції для клієнтів.

Зі збільшенням цифрових трансакцій зростає і загроза кіберзлочинності. Комерційні банки змушені інвестувати у передові системи кібербезпеки для захисту даних клієнтів та забезпечення безпеки своїх операцій.

Сучасні комерційні банки працюють в умовах суворого регуляторного контролю, який постійно посилюється. Це передбачає необхідність дотримання вимог щодо формування капіталу, комплаєнсу, протидії відмиванню грошей та іншим фінансовим злочинам. Виконання цих вимог потребує значних ресурсів та впровадження складних систем моніторингу і звітності.

Сучасні клієнти очікують від банків високого рівня обслуговування, доступності послуг через цифрові канали та індивідуального підходу. Це змушує банки адаптувати свої стратегії, впроваджувати нові технології та розробляти нові продукти для задоволення потреб клієнтів.

Фінансові технології стають дедалі важливішими у сучасному фінансовому середовищі, надаючи нові можливості для комерційних банків щодо підвищення ефективності, безпеки та конкурентоспроможності. Розгляд фінансових технологій є надзвичайно актуальним з кількох причин (рис. 2.1):

1. Фінансові технології сприяють значним змінам у банківському секторі, трансформуючи традиційні моделі ведення бізнесу. Впровадження новітніх технологій дозволяє банкам автоматизувати рутинні процеси, знижувати витрати та підвищувати продуктивність.

2. Сучасні клієнти очікують швидких, зручних і безпечних фінансових послуг, доступних у будь-який час і з будь-якого місця. Фінтех-рішення, такі як мобільний банкінг, безконтактні платежі та персоналізовані фінансові послуги, відповідають цим очікуванням, покращуючи клієнтський досвід і підвищуючи задоволеність клієнтів.

3. Зростання кількості фінтех-компаній створює нові виклики для традиційних банків. Фінтех-стартапи пропонують інноваційні продукти та

послуги, які часто є більш гнучкими та доступними, ніж традиційні банківські послуги.

4. З розвитком цифрових технологій збільшується і ризик кіберзагроз. Інвестування у фінансові технології, зокрема у системи кібербезпеки та захисту даних, є критичним для банків, щоб забезпечити безпеку фінансових транзакцій та захистити конфіденційну інформацію клієнтів.

5. Фінтех-рішення надають банкам потужні інструменти для збору, аналізу та використання великих обсягів даних. Банкам стає простіше розуміти потреби клієнтів, прогнозувати ринкові тенденції та ухвалювати обґрунтовані рішення на основі даних. Використання великих даних та аналітики допомагає банкам розробляти персоналізовані пропозиції та підвищувати ефективність маркетингових кампаній.

6. Фінансовий сектор постійно змінюється під впливом нових регуляторних вимог. Фінтех-рішення допомагають банкам відповідати цим вимогам шляхом автоматизації процесів комплаєнсу, моніторингу транзакцій та звітності, що дозволяє банкам зменшити регуляторні ризики та витрати на їхнє дотримання.

Рисунки 2.1 – Причини розвитку фінансових технологій в комерційних банках

Джерело: складено автором [8, 11]

Сферами активного впровадження фінансових технологій у сучасній діяльності комерційних банків, що впливає на операційні процеси, послуги та загальну ефективність, є

1. Автоматизація є однією з основних сфер впровадження фінансових технологій у комерційних банках. Вона включає автоматизовані системи управління рахунками, кредитними заявками, ризиками та іншими банківськими операціями. Автоматизація дозволяє значно зменшити операційні витрати, підвищити швидкість обробки транзакцій та мінімізувати людські помилки.

2. У системі захисту та кібербезпеки впроваджуються передові системи шифрування даних, багатофакторна аутентифікація та програми для виявлення і попередження шахрайства, що дозволяє забезпечити високий рівень безпеки клієнтських даних та зменшити ризики кібератак.

3. Фінтех сприяє розвитку нових платіжних систем та методів, таких як мобільні платежі, безконтактні картки та криптовалюти. Інновації надають клієнтам зручніші, швидші та безпечніші способи проведення фінансових операцій, підвищуючи рівень задоволеності та лояльності клієнтів.

4. Використання великих даних та аналітики дозволяє банкам краще розуміти поведінку клієнтів, прогнозувати фінансові ризики та розробляти персоналізовані пропозиції. Аналіз великих обсягів даних допомагає банкам приймати обґрунтовані рішення та вдосконалювати свої стратегії обслуговування клієнтів.

5. Цифрові банкінгові платформи дозволяють банкам надавати свої послуги онлайн, забезпечуючи доступність банківських операцій 24/7. Інтернет-банкінг, мобільні додатки та інші цифрові канали сприяють зручності користування банківськими послугами, знижують потребу в фізичних відділеннях та оптимізують витрати.

6. Fintech 3.0 і співпраця з фінтех-стартапами включає спільні проекти, інвестиції у стартапи та впровадження нових технологій, розроблених фінтех-компаніями. Така взаємодія сприяє інноваційному розвитку банківських продуктів і послуг.

Технології фінансового менеджменту комерційного банку охоплюють широкий спектр інструментів та систем, які сприяють ефективному управлінню фінансами, оптимізації операційних процесів та забезпеченню конкурентоспроможності. Нижче наведено основні особливості цих технологій:

1. Автоматизація процесів є основою сучасного фінансового менеджменту в комерційних банках.

1.1. Автоматизовані банківські системи (ABS) включають програмне забезпечення для управління основними банківськими операціями, такими як облік, розрахунки, кредитування та депозитні операції.

1.2. Системи управління кредитним ризиком використовуються для оцінки кредитоспроможності позичальників, моніторингу кредитних портфелів та виявлення потенційних ризиків.

2. Системи управління інформацією (MIS) забезпечують збір, зберігання та аналіз даних для підтримки управлінських рішень.

4. Big Data аналітика передбачає використання великих обсягів даних для аналізу клієнтської поведінки, оцінки ризиків та розробки нових продуктів. Це дозволяє банкам прогнозувати тенденції та приймати більш обґрунтовані рішення.

3. Системи кібербезпеки включають шифрування даних, багатофакторну аутентифікацію та захист від кіберзагроз. Кібербезпека є критично важливою для захисту клієнтської інформації та забезпечення безпеки транзакцій.

4. Інноваційні платіжні системи є різними. Наприклад, мобільні платежі та електронні гаманці забезпечують швидкість та безпеку транзакцій. Криптовалюти та блокчейн використовують для забезпечення прозорості, безпеки та швидкості фінансових операцій.

5. Системи управління ризиками (ERM) для ідентифікації, оцінки та управління ризиками на всіх рівнях банківської діяльності. Використання математичних моделей та алгоритмів машинного навчання для прогнозування фінансових ризиків та розробки стратегій їх мінімізації.

6. CRM-системи (Customer Relationship Management) використовуються для управління взаємодією з клієнтами, що дозволяє пропонувати індивідуальні рішення та підвищувати рівень задоволеності клієнтів. Персоналізовані фінансові продукти спрямовані на забезпечення використання даних про клієнтів для розробки індивідуальних продуктів та послуг, що відповідають конкретним потребам кожного клієнта.

7. Цифрові платформи, зокрема інтернет-банкінг та мобільні додатки забезпечують доступ до банківських послуг в режимі 24/7, що підвищує зручність для клієнтів та зменшує навантаження на фізичні відділення. Онлайн-консультування та підтримка включають використання чат-ботів та інших цифрових інструментів для надання оперативної допомоги клієнтам.

8. Регуляторна відповідність забезпечується використанням автоматизованих систем для моніторингу та забезпечення відповідності регуляторним вимогам, включаючи звітність та контроль за відмиванням коштів. Інструменти для автоматизованого генерування звітів, необхідних для регуляторних органів.

2.2. Оцінка стану фінансового менеджменту бізнес-структури

З огляду на значний вплив чималої кількості факторів на управління фінансовими процесами бізнес-структурі, актуалізується потреба в окресленні основних складових, які забезпечують стратегічний менеджмент структури, – це управління грошовими потоками, управління прибутком підприємства, управління активами, оцінка вартості грошей, управління капіталом та його вартістю, управління інвестиціями, оцінка показників фінансового стану, управління ризиками, фінансове прогнозування та планування, антикризове фінансове управління бізнес-структурою [27].

Розглянемо стан фінансового менеджменту комерційного банку «ПриватБанк».

ПриватБанк є найбільшою банківською установою в Україні за обсягом прибутку. Заснування банку відбулося у 1992 р. в м. Дніпропетровськ із засновниками ТОВ «Віст», ТОВ «Сентоза», ТОВ «Сом» і ЗАТ «Приват-інтертрейдинг». Відкриття 188 відділень - у 1995 р. Приєднання до платіжної системи VISA було у 1996 р., що зробило його першим банком в Україні з таким кроком. Система «Приват24» була запущена у 2001 р. Оголошення банку неплатоспроможним Національним банком України у 2016 р. обумовило його націоналізацію в умовах кризи 2014-2016 рр.[25].

З 2016 р. сума капіталу та активів зростала. У 2016 році власний капітал був від'ємним, що означало, що сума зобов'язань перевищувала суму активів, що було негативним явищем. Ця ситуація була пов'язана з критичним становищем банку під час банківської кризи 2014-2016 рр., що й призвело до його націоналізації. Ефективні дії Національного банку України з рефінансування ПриватБанку та його націоналізація привели банк до стабільного стану, оскільки повне банкрутство могло б сильно вдарити по банківській системі та економіці в цілому.

На 31 грудня 2023 р. єдиним акціонером комерційного банку є держава Україна в особі Кабінету Міністрів України. Управління корпоративними правами держави стосовно Банку здійснюється Кабінетом Міністрів України [25].

Станом на 31 грудня 2023 року Банк має асоційовану Групу AS Amber Assets (Латвія) та 6 дочірніх компаній. Компанії мають українську реєстрацію та здійснюють діяльність на території України. Серед компаній є ТОВ Істейт Гарант – торгівельна діяльність. ПрАТ Кобос надає в оренду й експлуатацію власне або орендоване нерухоме майно. ТОВ А-Лекс та ТОВ Ел Ті Груп є представниками правової сфери. Слід відзначити ТОВ Українське бюро кредитних історій та Благодійний Фонд «Допомагати просто»[25].

Основна діяльність відповідно до ліцензії Національного банку України - це проведення комерційних банківських операцій та обслуговування фізичних осіб. Банк працює на фондовому ринку, здійснюючи торгівлю цінними паперами та депозитарну діяльність.

На кінець 2023 р. у Державному реєстрі банків зареєстровано 1 209 підрозділів, зокрема 9 філій, 1 представництво і 1 199 відділень різних класифікаційних груп (77 з яких тимчасово припинили діяльність) [25].

Операційні сегменти – це елементи банку, що приймають участь у його комерційній діяльності задля отримання доходу внаслідок витрачання ресурсів. Результати функціонування операційних сегментів повинні регулярно аналізуватися особою, що відповідальна за прийняття операційних рішень.

Сегменти банківської діяльності є такими:

1. Сегмент «Роздрібна банківська діяльність» охоплює надання банківських послуг клієнтам-фізичним особам, включаючи відкриття та ведення поточних рахунків (зокрема, через електронні канали продажу), залучення депозитів, надання споживчих кредитів (у тому числі у співпраці з торговими мережами), іпотечних кредитів, а також обслуговування кредитних і дебетових карток.

2. Бізнес-сегмент з обслуговування юридичних осіб зазнав змін у структурі розподілу клієнтів за обсягом виручки. Для різних типів клієнтів (мікро, малого, середнього або корпоративного рівня) запроваджено різні сервісні моделі, однак застосовуються єдина внутрішньобанківська політика та методи управління. В межах цієї окремої фінансової звітності всі операційні сегменти бізнес-клієнтів, на основі подібності, представлені як окремий звітний сегмент «Банківська діяльність з обслуговування бізнес-клієнтів». Цей бізнес-сегмент включає надання банківських послуг приватним підприємцям або юридичним особам, таких як обслуговування поточних рахунків, залучення депозитів, надання кредитів та інших видів фінансування, а також операції з іноземною валютою. До цього сегмента також входять банківські послуги з надання можливості оплати за допомогою POS-терміналів.

3. Діяльність на ринках капіталу передбачає торговельні операції з фінансовими інструментами (купівля та продаж цінних паперів, крім тих, що використовуються для збільшення статутного капіталу), міжбанківські кредити, депозити, операції з обміну іноземних валют, а також кредити юридичним особам, надані за операціями РЕПО.

4. Сегмент «Активи та зобов'язання, що управляються як окремий портфель» включає операції, пов'язані з колишніми власниками банку, які наразі визнані як проблемні. На думку керівництва, цей портфель має аналогічні показники кредитного ризику, незалежно від класифікації за галуззю економіки та напрямом комерційної діяльності на дату видачі таких кредитів. Сегмент також включає всі активи, зобов'язання та відповідні доходи і витрати Кіпрської філії, включаючи інвестиційну нерухомість [25].

5. Управління капіталом та інші функції централізованого управління включає об'єкти, що управляються централізовано: готівкові кошти, кореспондентські рахунки, основні засоби, загальнобанківську валютну позицію, інструменти акціонера (капітал, облігації внутрішньої державної позики, надані державою для збільшення статутного капіталу), а також інші активи та зобов'язання і відповідні доходи/витрати, що є поза межами впливу бізнес-підрозділів. Крім того, цей сегмент регулює внутрішньосегментний розподіл плати за ресурси (система трансфертного ціноутворення – «ТЦУ»). Система ТЦУ базується на визначенні трансфертних цін, що враховують фактичну вартість пасивів банку, тенденції ринку та відповідні ринкові індикатори, премію за строк (вища ціна для довших строків), вартість буферу ліквідності, цільову структуру балансу та стратегію банку.

6. Облігації внутрішньої державної позики, надані державою для збільшення статутного капіталу, включають всі цінні папери, віднесені до статті балансу інвестиційні цінні папери за СВІПЗ та частково інвестиційні цінні папери за СВІСД, а саме довгострокові державні боргові цінні папери зі строком погашення з листопада 2027 до грудня 2032 років. Управління цими облігаціями здійснюється в сегменті «Управління капіталом та інші функції централізованого

управління», іншими облігаціями внутрішньої державної позики — у сегменті «Діяльність на ринках капіталу» [25].

7. Операції між сегментами банківської діяльності здійснюються на звичайних комерційних умовах. Кошти перерозподіляються між сегментами, що призводить до виникнення трансфертних доходів або витрат, які показані у складі операційного доходу (доходи від інших сегментів/витрати за іншими сегментами). Загальний результат сегменту включає перерозподіл загальнобанківських адміністративних витрат, що показані в статті «Інші адміністративні та операційні витрати». Такий перерозподіл охоплює всі витрати центральних функцій управління, включаючи витрати на персонал, амортизацію та інші операційні витрати.

Всі зазначені сфери, напрямки діяльності та відповідно структурні підрозділи ПриватБанку функціонують на базі активного використання сучасних фінансових технологій, що відображається на показниках роботи комерційного банку.

Доцільно виконати аналіз показників роботи ПриватБанку, які отримані зокрема і завдяки використанню сучасних фінансових технологій (табл. 2.1, табл. 2.2, 2.3). За даними ренкінгу НБУ банк посідає 1 місце з 169 банків України.

Аналіз наведених фінансових даних банку дозволяє оцінити його фінансовий стан, структуру активів і зобов'язань, а також показники ефективності у 2023 р.. Кредитний портфель є одним з ключових активів банку. Високий розмір кредитного портфеля свідчить про значну активність у кредитуванні. Резерви під кредитні ризики відображають суму коштів, зарезервованих для покриття потенційних втрат за кредитами. Негативне значення може вказувати на значний обсяг несприятливих або непрацюючих кредитів.

Таблиця 2.1 – Фінансові показники комерційного банку «ПриватБанк» на
1.01 2024, млн. грн

Показник	Значення
Розмір кредитного портфеля	95637.76
Резерви під кредитні ризики	-182990.69
Активи	685062.89
Ліквідні кошти	79648.1
Власний капітал	83294.25
Статутний капітал	206059.74
Кошти банків	0.49
Загальний обсяг внесків	549686.64
Депозити фіз. осіб	391513.96
Боргові цінні бумапи, емітовані банком	2.63
Зобов'язання	601768.64
Чистий прибуток	37764.69

Джерело: [40]

Загальні активи банку становлять значну суму. Зміна обсягу активів у порівнянні з попереднім періодом дозволить оцінити динаміку зростання або зменшення активів.

Ліквідні кошти включають готівкові кошти, депозити до запитання та інші високоліквідні активи. Високий рівень ліквідних коштів свідчить про здатність банку швидко виконувати свої зобов'язання.

Власний капітал є показником фінансової стійкості банку. Він включає статутний капітал та нерозподілений прибуток. Статутний капітал є важливою частиною власного капіталу і показує обсяг коштів, внесених засновниками банку - 206,059.74 млн грн.

Невелика сума коштів, залучених від інших банків, може свідчити про низький рівень міжбанківського кредитування.

Внески (депозити) є основним джерелом фінансування банківської діяльності. Високий обсяг внесків вказує на довіру вкладників до банку.

Депозити фізичних осіб складають значну частину загального обсягу внесків, що свідчить про сильну базу роздрібних клієнтів.

Невеликий обсяг емітованих боргових цінних паперів може свідчити про обмежене використання банком цього джерела фінансування.

Зобов'язання відображають сукупні боргові зобов'язання банку, включаючи депозити, кредити та інші пасиви.

Чистий прибуток є ключовим показником фінансової ефективності банку. Високий рівень прибутку свідчить про успішну діяльність і здатність генерувати доходи.

Таблиця 2.2. -Банк «ПриватБанк» у рейтингу стійкості банків України

Стресостійкість	Значення	Бал
Загальний бал		3,45
Залежність від вкладів фізосіб	65.06	1
Якість фондування		3
Прибутковість		5
Ліквідність		5
Достатність капіталу		2,67
Масштаб діяльності банку		5

Джерело: [40]

Загальний бал 3.45 (табл. 2.2) вказує на середній рівень стійкості банку, що відображає різні аспекти діяльності банку.

Так залежність від вкладів фізичних осіб на рівні 65.06% є досить високою. Це означає, що значна частина фінансування банку походить від депозитів

фізичних осіб. Бал 1 вказує на ризики, пов'язані з можливою вразливістю до масових вилучень депозитів, особливо у періоди фінансової нестабільності. Бал 3 для якості фондування свідчить про задовільний рівень фондування. Банк має достатній рівень доступу до ресурсів для фінансування своєї діяльності, але все ж є можливості для покращення. Бал 5 для прибутковості вказує на високу ефективність у генеруванні прибутку, є доказом того, що банк успішно управляє своїми активами і зобов'язаннями, що забезпечує стабільний прибуток. Бал 5 для ліквідності демонструє високий рівень здатності банку виконувати свої зобов'язання у короткостроковій перспективі. Відповідно банк має достатньо ліквідних активів для покриття своїх зобов'язань. Бал 2.67 для достатності капіталу вказує на те, що банк має певні ризики у відношенні свого капіталу. Це може означати, що рівень капіталу не є оптимальним для покриття всіх можливих ризиків, і є потреба в його збільшенні. Бал 5 для масштабу діяльності банку говорить про значний розмір та вплив банку на ринку. Банк має велику кількість клієнтів і широкий спектр операцій, що збільшує його стійкість та можливості для диверсифікації ризиків.

Таблиця 2.3. - Банк «ПриватБанк» у рейтингу лояльності банків України

Лояльність вкладників	Значення	Бал
Загальний бал		4,6
Частка банку на ринку роздрібних депозитів	36,11 %	5
Абсолютний темп зростання роздрібного портфеля вкладів за квартал	20340.95 млн грн	5
Відносне зростання роздрібного портфеля вкладів за квартал	7,54%	4
Досвід роботи на ринку		5
Платіжна репутація банку		4

Джерело: [40]

Аналіз рейтингу лояльності банку «ПриватБанк» (табл. 2.3) дозволив зробити такі висновки. Загальний бал 4.6 вказує на високий рівень лояльності вкладників до банку та є узагальненою оцінкою, яка враховує кілька ключових аспектів, що визначають лояльність клієнтів. Частка банку на ринку роздрібних депозитів становить 36.11%, що є дуже високим показником. Цей факт свідчить про домінуючу позицію банку на ринку і високу довіру з боку вкладників. Бал 5 підтверджує, що банк є лідером у цьому сегменті. Зростання роздрібного портфеля вкладів на 20,340.95 млн грн за квартал вказує на значний приплив нових депозитів. Це є позитивним сигналом про довіру вкладників до банку. Бал 5 підтверджує успішність банку у залученні нових вкладів. Відносне зростання на 7.54% за квартал є суттєвим показником, що вказує на здорове збільшення обсягу депозитів. Бал 4 вказує на те, що це зростання є високим, хоча і не максимальним серед можливих показників.

Досвід роботи на ринку отримав максимальний бал 5, що свідчить про тривалий і стабільний період функціонування банку. Ця обставина додає впевненості вкладникам і підвищує рівень лояльності. Платіжна репутація банку отримала бал 4, що вказує на високий рівень надійності та своєчасного виконання банком своїх платіжних зобов'язань. Хоча цей бал не є максимальним, він все ж вказує на позитивну репутацію банку серед вкладників.

У підсумку ПриватБанк займає 5 місце із 34 із загальним рейтингом 4.09 у рейтингу стресостійкості.

Звіт про активи, зобов'язання та власний капітал банку відображає динаміку фінансових показників за два роки 2022 р. та 2023 р. (табл. 2.4).

За результатами аналізу можна зробити такі висновки. Загальна сума активів зросла на 25.8%, до 680,008 млн грн у 2023 р. Грошові кошти та їх еквіваленти зросли на 58,091 млн грн. Кредити та аванси банкам збільшилися на 30,400 млн грн. Кредити та аванси клієнтам зросли на 23,935 млн грн. Інвестиційні цінні папери також збільшилися на 32,095 млн грн. Непоточні активи або групи вибуття зменшилися на 44 млн грн. Загальна сума зобов'язань зросла на 112,355 млн грн, до 595,162 млн грн у 2023 р. Кошти клієнтів зросли

на 83,555 млн грн. Інші залучені кошти також зросли на 5,102 млн грн. Поточні податкові зобов'язання збільшилися на 1,856 млн грн. Забезпечення зменшилося на 366 млн грн. Загальна сума власного капіталу зросла на 27,057 млн грн, до 84,846 млн грн у 2023 році. Накопичений дефіцит зменшився на 12,120 млн грн.

Таблиця 2.4 – Аналіз показників комерційного банку «ПриватБанк»

Показник	2022 (млн грн)	2023 (млн грн)	Зміна (млн грн)	Зміна (%)
Активи				
Грошові кошти та їх еквіваленти	94,191	152,282	+58,091	+61.7
Кредити та аванси банкам	103,837	134,237	+30,400	+29.3
Кредити та аванси клієнтам	68,084	92,019	+23,935	+35.1
Інвестиційні цінні папери	239,752	271,847	+32,095	+13.4
Непоточні активи або групи вибуття	64	20	-44	-68.8
Зобов'язання				
Кошти клієнтів	471,970	555,525	+83,555	+17.7
Інші залучені кошти	128	5,230	+5,102	+3984.4
Поточні податкові зобов'язання	23,936	25,792	+1,856	+7.8
Забезпечення	5,804	5,438	-366	-6.3
Власний капітал				
Статутний капітал	206,060	206,060	0	0
Інші резерви	(15,168)	(1,741)	-13,427	-88.5
Накопичений дефіцит	(156,749)	(144,629)	-12,120	-7.7
Загальний аналіз				
Загальна сума активів	540,596	680,008	+139,412	+25.8
Загальна сума зобов'язань	482,807	595,162	+112,355	+23.3
Загальна сума власного капіталу	57,789	84,846	+27,057	+46.8

Джерело: розраховано автором на основі [25]

Загальна сума активів зросла на 25.8%, що вказує на суттєве збільшення грошових коштів, кредитів клієнтам та інвестиційних цінних паперів. Зобов'язання також зросли на 23.3%, що в основному пов'язано зі зростанням коштів клієнтів. Власний капітал зріс на 46.8%, що є позитивним показником фінансової стабільності банку.

Ці показники вказують на зростання активів та збільшення власного капіталу, що свідчить про покращення фінансового стану ПриватБанку. Ці показники свідчать про позитивні тенденції в фінансовому стані банку. Зростання активів, зобов'язань та власного капіталу свідчить про його здатність до ефективного функціонування та розвитку.

Впровадження сучасних фінансових технологій, ймовірно, сприяло підвищенню ефективності управління активами та зниженню кредитних ризиків, що відображається у покращенні показників власного капіталу.

Таблиця 2.5 – Аналіз фінансових результатів комерційного банку
«ПриватБанк»

Показник	2022 (млн грн)	2023 (млн грн)	Зміна (млн грн)	Зміна (%)
Процентний дохід	43686	66238	+22522	151,6
Процентні витрати	3768	6616	+2848	175,6
Чистий процентний дохід	39918	59622	+19704	149,4
Чисті процентні доходи після врахування резерву на зменшення корисності	24522	55034	+30512	224,4
Прибуток до оподаткування	34672	72766	+38094	209,9
Прибуток	30198	37765	+7567	125,1

Джерело: розраховано автором на основі [25]

Для аналізу наведених показників за 2022 та 2023 роки розглянемо кожен із них окремо, а також звернемо увагу на загальні тенденції та зміни.

Процентний дохід зріс на 51.6%, що свідчить про значне збільшення доходів від процентних операцій. Це може бути результатом зростання обсягів кредитування або збільшення процентних ставок (табл. 2.5).

Процентні витрати зросли на 75.6%, що є результатом збільшення витрат на залучення коштів. Причиною є збільшення процентних ставок за депозитами або іншими залученими коштами.

Чистий процентний дохід зріс на 49.4%, що вказує на позитивний баланс між процентними доходами та витратами. Це свідчить про ефективне управління процентними операціями.

Показник «чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності» значно зріс на 124.4%, що вказує на суттєве зменшення витрат на резерви під зменшення корисності активів або на збільшення відшкодувань по таких резервах.

Прибуток до оподаткування зріс більш ніж у два рази (на 109.9%), що свідчить про загальне покращення фінансових результатів підприємства до врахування податків.

Чистий прибуток зріс на 25.1%, що вказує на зростання загальної прибутковості підприємства після врахування всіх витрат та податків.

Таким чином, всі показники, що стосуються доходів (процентні доходи та чисті процентні доходи), значно зросли, що вказує на загальне збільшення прибутковості від основної діяльності підприємства. Значне зростання процентних витрат вказує на зростання вартості залучених коштів, але збільшення чистих доходів після резервів свідчить про ефективне управління якістю активів. Збільшення прибутку до оподаткування та чистого прибутку свідчить про покращення загальної фінансової ефективності підприємства.

Таким чином, фінансові показники комерційного банку «ПриватБанк» за 2023 р., незважаючи на війну, демонструють суттєве покращення порівняно з 2022 р., що свідчить про успішну діяльність та зростання прибутковості. Така ситуація зокрема може бути наслідком активного розвитку сфери застосування сучасних фінансових технологій.

ПриватБанк був одним із перших банків у світі, який почав використовувати інформаційні технології, створивши «Приват24». Це стало початком розвитку сфери інтернет-банкінгу, дозволяючи користувачам повністю контролювати свої банківські рахунки. Серед основних послуг є:

1. Переказ коштів на інші карткові рахунки за номером картки чи мобільного телефону.
2. Оплата комунальних послуг, інтернету, мобільного зв'язку тощо.
3. Оплата міського транспорту та міжміських поїздок.
4. Пошук відділень банку, терміналів чи банкоматів.
5. Купівля страховок.
6. Переказ коштів на благодійність.

ПриватБанк став одним із перших комерційних банків в Україні, що впровадив технологію Apple Pay у 2018 р. Такий крок збільшив кількість безконтактних платежів та спростив використання банківських карток. Станом на 2021 р. «Приват24» налічував близько 14 мільйонів користувачів, що означає, що майже кожен третій українець користувався цією програмою.

Висновки до розділу 2

Комерційні банки відіграють критичну роль у сучасній економіці, забезпечуючи фінансову інфраструктуру, необхідну для розвитку бізнесу та особистих фінансів. У сучасних умовах, що характеризуються швидкими технологічними змінами та зростаючими вимогами клієнтів і регуляторів, банки повинні постійно адаптуватися та інвестувати у нові технології для збереження своєї конкурентоспроможності та ефективності.

Актуальність розгляду фінансових технологій для комерційних банків зумовлена необхідністю адаптації до змін у ринковому середовищі, підвищенням вимог клієнтів, зростанням конкуренції та потребою у забезпеченні кібербезпеки. Впровадження фінтех-інновацій є ключовим фактором успіху для банків, які прагнуть забезпечити стійкий розвиток, покращити якість обслуговування клієнтів та залишатися конкурентоспроможними у цифрову еру.

Фінансові технології суттєво впливають на діяльність комерційних банків, сприяючи підвищенню їхньої ефективності, безпеки та конкурентоспроможності. Упровадження новітніх технологій дозволяє банкам адаптуватися до вимог сучасного ринку, задовольняти потреби клієнтів та забезпечувати стійкий розвиток у умовах постійних змін.

Виконано аналіз діяльності комерційного банку «ПриватБанк» та оцінено вплив на його діяльність фінансових технологій. Загальний бал лояльності 4.6 підтверджує високий рівень лояльності вкладників до банку, що значною мірою обумовлений використанням сучасних фінансових технологій. Це вказує на довіру і задоволеність клієнтів банківськими послугами. Висока частка на ринку та значне зростання роздрібного портфеля вкладів за квартал підкреслюють сильну позицію банку у залученні депозитів. Високі показники як абсолютного, так і відносного зростання роздрібного портфеля вкладів свідчать про стабільне розширення депозитної бази банку. Максимальний бал за досвід роботи на ринку підкреслює стабільність і надійність банку. Висока платіжна репутація вказує на надійність банку у виконанні своїх зобов'язань, що є важливим фактором для лояльності клієнтів.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ БІЗНЕС-СТРУКТУРИ

3.1. Рекомендації щодо підвищення ефективності використання сучасних технологій у фінансовому менеджменті

Впровадження сучасних технологій у фінансовий менеджмент є вкрай важливим для підвищення ефективності та конкурентоспроможності організації (табл. 3.1).

Для підвищення ефективності використання сучасних технологій у фінансовому менеджменті важливо інтегрувати інноваційні рішення, які сприяють оптимізації процесів та підвищенню точності фінансового аналізу.

Цифрові технології, такі як хмарні обчислення, блокчейн та інтелектуальний аналіз даних, відіграють ключову роль у сучасному фінансовому менеджменті. Вони дозволяють забезпечити прозорість та доступність фінансової інформації, знижуючи ризик помилок та шахрайства.

Перехід на хмарні обчислення дозволяє забезпечити безпечний доступ до фінансових даних з будь-якого місця та пристрою, а також значно знизити витрати на обслуговування ІТ-інфраструктури.

Варто також зосередити увагу на автоматизацію облікових процесів за допомогою спеціалізованих програмних продуктів, що може значно зменшити час, необхідний для виконання облікових операцій, та підвищити точність даних.

Використання аналітичних інструментів та технологій великих даних дає змогу проводити глибокий аналіз фінансових показників, виявляти приховані тенденції та приймати більш обґрунтовані рішення.

Таблиця 3.1 – Напрямки використання сучасних технологій у фінансовому менеджменті бізнес-структур

Напрямок	Технологія	Переваги
Автоматизація бізнес-процесів	Роботизована автоматизація процесів	Зниження витрат, підвищення точності
	Автоматизація звітності	Скорочення часу підготовки звітів, зниження помилок
ШІ та машинне навчання	Прогнозування ризиків	Зниження кредитних ризиків, виявлення шахрайства
	Персоналізовані пропозиції	Підвищення рівня задоволеності клієнтів
	Чат-боти та віртуальні асистенти	Скорочення часу обробки запитів, покращення обслуговування
Аналітика та обробка великих даних	Аналіз клієнтських даних	Краще розуміння потреб клієнтів, підвищення задоволеності
	Оптимізація операцій	Виявлення вузьких місць, підвищення ефективності
Кібербезпека	ШІ для кібербезпеки	Виявлення та запобігання кіберзагрозам
	Багатофакторна автентифікація (MFA)	Захист доступу до систем
Хмарні технології	Хмарні обчислення	Гнучкість, масштабованість
	Хмарні сервіси	Безперебійна робота додатків
Блокчейн та смарт-контракти	Транзакції на основі блокчейну	Прозорість, безпека
	Смарт-контракти	Автоматизація договірних угод
Фінансові технології (Fintech)	Інтеграція з фінтех-стартапами	Впровадження інноваційних рішень
	Мобільні додатки	Зручність для клієнтів

Джерело: розраховано автором на основі [31]

Крім того, використання зазначених вище інноваційних технологій може забезпечити додатковий рівень безпеки фінансових транзакцій, зміцнюючи довіру до фінансової системи. Також, впровадження систем електронного документообігу та цифрових підписів прискорює обробку фінансових документів, підвищує їх захист та зменшує витрати на паперову документацію.

Також важливою є роль інтелектуального аналізу даних для фінансового прогнозування, що дозволяє компаніям отримувати точні прогнози та приймати обґрунтовані рішення [38].

Прикладом застосування хмарних технологій – можна вважати перевід інформації «ПриватБанку» у хмару у відповідності до дозволу НБУ банкам зберігати і обробляти дані «у хмарах» (рішення 8 березня 2022 р.).

Для підвищення ефективності використання сучасних технологій у фінансовому менеджменті комерційних банків можна застосувати такі рекомендації:

1. Активізація впровадження штучного інтелекту та машинного навчання.

- 1.1. Використання штучного інтелекту (ШІ) для аналізу великих обсягів даних, прогнозування фінансових ризиків і оптимізації управління активами.

ШІ може аналізувати мільйони транзакцій у реальному часі, виявляючи патерни, які можуть свідчити про шахрайство чи відхилення від нормальної діяльності.

ШІ аналізує дані про клієнтів, що дозволяє банкам сегментувати клієнтів за різними критеріями, такими як поведінка, уподобання, фінансовий стан тощо, що дає змогу створювати цільові маркетингові кампанії.

Кредитний скоринг базується на використанні алгоритмів машинного навчання для аналізу кредитоспроможності клієнтів, враховуючи широкий спектр факторів, що дозволяє точніше визначити ризики неповернення кредитів.

ШІ-системи можуть постійно аналізувати ринкові умови та фінансові показники, попереджаючи про можливі ризики для активів банку.

III може допомогти управляти інвестиційними портфелями, оптимізуючи розподіл активів з урахуванням ризиків і потенційної дохідності.

Використання III для аналізу ринкових трендів і прогнозування майбутніх змін допомагає банкам приймати більш обґрунтовані інвестиційні рішення.

1.2. Застосування машинного навчання для персоналізації банківських послуг, що дозволяє надавати клієнтам індивідуальні фінансові поради та рекомендації.

Алгоритми машинного навчання аналізують історію транзакцій, поведінкові дані та інші показники для створення персоналізованих пропозицій, таких як кредитні продукти, інвестиційні можливості та інші банківські послуги.

III може автоматично адаптувати взаємодію з клієнтами, пропонуючи їм зручніші канали комунікації та обслуговування на основі їхніх уподобань.

III-асистенти можуть аналізувати доходи, витрати та фінансові цілі клієнта, надаючи рекомендації щодо заощаджень, інвестицій та оптимізації витрат.

Алгоритми можуть допомагати клієнтам у створенні та дотриманні особистих бюджетів, автоматично відстежуючи витрати і надаючи поради щодо економії.

Використовуючи машинне навчання, банки можуть пропонувати індивідуальні інвестиційні стратегії, враховуючи ризик-апетит і фінансові цілі клієнта.

У "Приват24" вже використовуються чат-боти для надання клієнтам консультацій та допомоги в реальному часі, автоматично відповідаючи на запити та надаючи корисну інформацію.

Використання III для виявлення підозрілих транзакцій та запобігання шахрайству дозволяє підвищити безпеку банківських операцій.

Рекомендаційні системи аналізують фінансові поведінкові моделі клієнтів і пропонують їм відповідні банківські продукти та послуги.

2. Розвиток мобільного банкінгу полягає у створенні зручних та інтуїтивно зрозумілих мобільних додатків для користувачів. Інтеграція додаткових

функцій, таких як чат-боти для підтримки клієнтів, можливість проведення платежів через QR-коди та безконтактні технології – є ефективними для використання у банківській практиці.

3. Використання сучасних технологій шифрування даних для захисту конфіденційної інформації. Слід передбачати регулярне оновлення систем безпеки та проведення аудитів для виявлення потенційних загроз.

4. Впровадження роботизованої автоматизації процесів (RPA) для виконання рутинних операцій дозволяє знизити витрати і підвищити точність виконання завдань. Нприкладом є автоматизація обробки заявок на кредити, відкриття рахунків та інших банківських операцій.

5. Інтеграція блокчейн-технологій для забезпечення прозорості та безпеки фінансових транзакцій.

6. Впровадження смарт-контрактів для автоматизації і спрощення виконання фінансових угод.

Смарт-контракти є цифровими протоколами, що виконують певні дії автоматично при виконанні заданих умов. Їх впровадження в фінансовій сфері може значно спростити та автоматизувати виконання фінансових угод. Ось кілька ключових аспектів та переваг використання смарт-контрактів у фінансовій сфері.

6.1. Смарт-контракти автоматично виконують угоди, коли виконані умови, що значно зменшує потребу в ручній обробці та адміністративних витратах.

6.2. Операції відбуваються набагато швидше порівняно з традиційними методами, що може бути особливо корисним для міжнародних транзакцій.

6.3. Всі умови контракту і транзакції зберігаються у розподіленому реєстрі (блокчейні), що забезпечує прозорість і унеможливорює шахрайство.

6.4. Відсутність посередників (таких як банки або нотаріуси) значно зменшує витрати на проведення угод.

6.5. Дані у блокчейні захищені криптографічними методами, що забезпечує високу безпеку інформації.

Угоди по кредитах можуть бути автоматизовані, включаючи виплати відсотків і основної суми. Миттєві міжнародні перекази можуть здійснюватися без необхідності посередників.

Однак, правове регулювання смарт-контрактів може бути неоднозначним у різних юрисдикціях. Можливість помилок у коді смарт-контрактів може призвести до фінансових втрат. Для виконання умов контракту можуть знадобитися дані з зовнішніх джерел, що може вимагати надійних оракулів. Умови смарт-контракту після його розгортання важко змінити, що може створити проблеми при зміні обставин.

Впровадження смарт-контрактів у ПриватБанку може принести значну економію і приріст доходу, підвищуючи ефективність операцій, знижуючи витрати і покращуючи клієнтський досвід [35].

7. Розвиток аналітичних інструментів, зокрема активізація використання аналітики великих даних для глибшого розуміння клієнтських потреб і поведінки, застосування прогнозової аналітики для покращення управління ризиками та прийняття стратегічних рішень.

8. Проведення тренінгів і навчальних програм для співробітників щодо використання новітніх технологій і систем та одночасне заохочення постійного професійного розвитку і навчання новим технологіям.

9. Співпраця з фінтех-компаніями для впровадження інноваційних рішень. Інвестиції у фінтех-стартапи для отримання доступу до новітніх розробок і технологій.

Реалізація заходів дозволить комерційним банку підвищити ефективність фінансового менеджменту покращити якість обслуговування клієнтів та зміцнити свої позиції на ринку.

3.2. Оцінка ефективності запропонованих заходів

Оцінка ефективності впровадження штучного інтелекту та машинного навчання у фінансовому менеджменті комерційних банків є важливою для розуміння їхнього впливу на бізнес-процеси та загальну продуктивність банківської установи. Для обґрунтування доцільності такої оцінки можна використовувати кілька ключових показників ефективності.

Штучний інтелект та машинне навчання можуть автоматизувати багато рутинних завдань, зменшуючи потребу в ручній праці та пов'язаних з нею витрат. Відстеження змін в операційних витратах до і після впровадження технологій ШІ та МН допомагає оцінити їхню ефективність у зниженні витрат. ШІ та МН можуть значно пришвидшити процеси обробки фінансових транзакцій, підвищуючи швидкість та ефективність обслуговування клієнтів. Алгоритми ШІ та МН можуть покращити точність фінансових прогнозів, таких як прогнози ризиків, ринкових тенденцій і попиту на банківські продукти. Наслідком використання технологій може бути покращення взаємодії з клієнтами через персоналізовані послуги, швидші відповіді на запити та краще розуміння потреб клієнтів. Технологічні рішення можуть допомогти ефективно виявляти шахрайські дії та запобігати їм, що знижує фінансові втрати та покращує безпеку банку. ШІ та МН можуть підвищити загальну продуктивність працівників банку, дозволяючи їм зосередитися на більш стратегічних завданнях.

Оцінка ефективності впровадження ШІ та МН у фінансовому менеджменті комерційних банків за допомогою ключових показників ефективності є доцільною, оскільки вона дозволяє виміряти реальний вплив цих технологій на операційну діяльність, клієнтський досвід та фінансові результати. Використання зазначених KPI допоможе банкам приймати обґрунтовані рішення щодо подальших інвестицій у технології та їх адаптації до змін у ринкових умовах.

Оцінка ефективності впровадження штучного інтелекту та машинного навчання у фінансовому менеджменті комерційних банків може бути здійснена за допомогою кількох ключових показників ефективності:

1. Фінансові показники:

1.1. Приріст доходів від нових банківських послуг, персоналізованих завдяки ШІ та машинному навчанню.

1.2. Зменшення витрат через автоматизацію бізнес-процесів та зменшення потреби у ручній праці.

1.3. Зниження кредитних ризиків.

2. Показники клієнтського досвіду:

2.1. Рівень задоволеності клієнтів за допомогою опитувань і відгуків.

2.2. Приріст клієнтів, що користуються банківськими послугами завдяки впровадженню нових технологій.

3. Покращення обслуговування:

3.1. Скорочення часу на обробку клієнтських запитів завдяки використанню ШІ-чатботів та автоматизації процесів.

3.2. Ефективність персоналізованих рекомендацій та рівень їх впливу на користувацький досвід.

4. Операційні показники:

4.1. Частка автоматизованих процесів у загальній структурі операцій банку.

4.2. Підвищення швидкості виконання транзакцій та інших банківських операцій.

5. Кібербезпека:

5.1. Зменшення кількості випадків шахрайства та кіберінцидентів завдяки впровадженню антифрод-систем на базі ШІ.

5.2. Час реагування на виявлення та реагування на кіберзагрози.

6. Технологічні показники

6.1. Час інтеграції нових технологій у існуючу інфраструктуру банку.

6.2. Кількість впроваджених нових технологічних рішень, впроваджених за певний період.

6.3. Рівень цифрової грамотності персоналу.

Для комплексної оцінки ефективності запропонованих заходів необхідно проводити регулярний моніторинг та аналіз зазначених показників (табл. 3.2). Це дозволить виявити позитивні тенденції та своєчасно реагувати на можливі проблеми, забезпечуючи таким чином безперервне вдосконалення фінансового менеджменту у комерційних банках.

Таблиця 3.2 – Результати розширення сфер використання технологій штучного інтелекту та машинного навчання у фінансовому менеджменті комерційного банку

Показник	До впровадження ШІ	Після впровадження ШІ	Зміна
1	2	3	4
1. Фінансові показники			
Зростання доходів			
Збільшення суми прибутку, грн	37764690000	39652924500	1888234500 (5%)
Зниження кредитних ризиків			
Рівень неповернених кредитів (NPL), %	5	3.5	1.5
2. Показники клієнтського досвіду			
Задоволеність клієнтів			
Рівень задоволеності (NPS), %	60	75	15
Збільшення кількості клієнтів			
Кількість нових клієнтів, чол.	10000	14000	4000

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4
3. Операційні показники			
Ефективність бізнес-процесів			
Час обробки запитів, хвилини	10	2	8
Кібербезпека			
Кількість інцидентів, %			Зниження на 20 %
4. Технологічні показники			
Впровадження та інтеграція нових технологій			
Швидкість впровадження, місяців	6	3	3
Підвищення цифрової грамотності персоналу			
Відсоток працівників, що пройшли навчання			Збільшення на 50 %

Джерело: сформовано автором

Для комплексної оцінки ефективності запропонованих заходів необхідно проводити регулярний моніторинг та аналіз зазначених показників. Це дозволить виявити позитивні тенденції та своєчасно реагувати на можливі проблеми, забезпечуючи таким чином безперервне вдосконалення фінансового менеджменту у комерційних банках.

Смарт-контракти є цифровими протоколами, що виконують певні дії автоматично при виконанні заданих умов. Їх впровадження в банківській сфері може значно спростити та автоматизувати виконання фінансових угод.

Впровадження смарт-контрактів у діяльність ПриватБанку в умовах війни має свої особливості, ризики та можливості (табл. 3.3).

Впровадження смарт-контрактів у діяльність ПриватБанку в умовах війни має потенціал значно підвищити ефективність, прозорість та автоматизацію процесів. Однак, це також супроводжується значними ризиками, особливо у сфері безпеки та правової невизначеності. Для успішного впровадження необхідно ретельно оцінити всі ризики, розробити стратегії їх мінімізації та забезпечити надійну технічну і правову підтримку. Враховуючи всі фактори, впровадження смарт-контрактів може бути доцільним кроком, що сприятиме стабільності та розвитку банку навіть у складних умовах.

Таблиця 3.3 - Оцінка впровадження смарт-контрактів у діяльність банку в умовах війни

Категорія	Параметр	Характеристика
1	2	3
Ризики	Безпека	Підвищення ризиків кібербезпеки, смарт-контракти як ціль для атак. Компрометація систем через слабкі місця у смарт-контрактах.
	Правова невизначеність	Нестабільна законодавча база. Складні юридичні питання щодо виконання смарт-контрактів у екстремальних умовах.
	Фінансова нестабільність	Нестабільна економічна ситуація впливає на вартість впровадження та вигоди. Ризик недоотримання інвестицій або фінансових втрат.
	Інфраструктурні проблеми	Пошкодження інфраструктури, відключення електроенергії, втрата зв'язку можуть вплинути на стабільність роботи систем.

Продовження табл. 3.3

1	2	3
Можливості	Автоматизація процесів	Зменшення залежності від людського фактора. Скорочення часу та витрат на операції, що є критичним у складних умовах.
	Прозорість і контроль	Високий рівень прозорості, відстеження транзакцій у реальному часі. Запобігання шахрайству та корупції.
	Доступ до міжнародних ринків	Покращення довіри міжнародних партнерів та інвесторів. Залучення іноземних інвестицій, розвиток міжнародної співпраці.
Доцільність	Поточний стан технологій	Доцільність впровадження за наявності цифрової інфраструктури та готовності до інтеграції нових технологій.
	Витрати проти вигод	Початкові витрати можуть бути високими, але потенційні вигоди від автоматизації і зниження операційних витрат компенсують їх.
	Підтримка та обслуговування	Можливість забезпечення належної підтримки та обслуговування нової системи в умовах війни.
Ефективність	Швидкість впровадження	Впровадження смарт-контрактів може бути відносно швидким за наявності готової технологічної інфраструктури.
	Результати	Швидке отримання результатів у вигляді зниження витрат та підвищення ефективності.
	Адаптація	Гнучкість смарт-контрактів дозволяє швидко адаптувати їх до нових умов і вимог у кризових ситуаціях.

Джерело: розраховано автором на основі

Для розрахунку ефективності впровадження смарт-контрактів у діяльність банку необхідно врахувати кілька факторів. Витрати на впровадження включають вартість розробки та інтеграції смарт-контрактів у існуючу систему, витрати на оновлення або придбання нового обладнання, якщо це необхідно, витрати на навчання співробітників використанню нової технології, додаткові витрати на технічну підтримку, оновлення та обслуговування системи.

Позитивні наслідки впровадження смарт-контрактів обумовлені тим, що автоматизація процесів може знизити витрати на робочу силу, прискорити транзакції та знизити ймовірність помилок, зменшити час обробки транзакцій, забезпечити підвищення швидкості та прозорості угод, створити можливість надання нових продуктів і послуг, які раніше були недоступні або економічно невігідні.

Висновки до розділу 3

Для підвищення ефективності фінансового менеджменту комерційних банків рекомендується активізувати використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект та машинне навчання. Це включає аналіз даних, прогнозування ризиків і персоналізацію банківських послуг. Важливо розвивати мобільний банкінг та застосовувати шифрування даних для захисту конфіденційності. Роботизована автоматизація процесів допомагає знизити витрати, а блокчейн-технології забезпечують прозорість у фінансових транзакціях. Смарт-контракти автоматизують виконання фінансових угод. Розвиток аналітичних інструментів та навчання співробітників щодо новітніх технологій також важливі. Співпраця з фінтех-компаніями та інвестиції у фінтех-стартапи допомагають впроваджувати інновації. Оптимізація використання цих технологій може значно підвищити ефективність, знизити ризики та поліпшити обслуговування клієнтів.

ВИСНОВКИ

Сьогодні фінансовий менеджмент став стратегічною функцією в будь-якому бізнесі, охоплюючи такі аспекти, як управління ліквідністю, розробка фінансових стратегій, оптимізація капіталовкладень, ризик-менеджмент і забезпечення фінансової стійкості бізнес-структури в умовах постійних змін. Його сутність полягає у знаходженні балансу між завданнями бізнесу та фінансовими можливостями для їх виконання, а також в ефективному управлінні фінансовими ресурсами з метою забезпечення стабільного фінансового стану, прибутковості та зростання ринкової вартості компанії.

Технологічні тенденції у фінансовому менеджменті відображають глобальні тренди цифровізації та автоматизації бізнес-процесів. Впровадження сучасних інформаційних технологій у сферу управління фінансами підвищує оперативність, точність і обґрунтованість фінансових рішень, знижує операційні витрати, мінімізує фінансові ризики та загалом сприяє підвищенню конкурентоспроможності бізнесу.

Систематизовано принципи, на яких здійснюється фінансовий менеджмент.

Суть забезпечення технологій у фінансовому менеджменті полягає у використанні різноманітних програмно-технічних засобів та інноваційних технологічних рішень, що дозволяють автоматизувати та оптимізувати основні процеси управління фінансами. Безсумнівною є важливість фінансових технологій для стимулювання інтеграції фінансового ринку у глобальний простір.

У роботі систематизовано тренди технологічного розвитку фінансового менеджменту, зокрема надано характеристику особливостей використання хмарних технологій, блокчейну, аналітичних технологій, технологій ідентифікації тощо.

Розглянуто технології фінансового менеджменту на прикладі комерційного банку, для яких вони є комплексним набором інструментів, що

сприяють ефективному управлінню фінансами, зниженню ризиків та підвищенню рівня обслуговування клієнтів. У сучасних умовах ці технології відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності та конкурентоспроможності банків, допомагаючи їм адаптуватися до швидко змінюваних вимог ринку та регуляторного середовища.

Фінансові технології стають все більш важливими у сучасному фінансовому середовищі, відкриваючи нові можливості для комерційних банків у плані підвищення ефективності, безпеки та конкурентоспроможності. Розглянуто причини актуальності використання фінансових технологій для комерційних банків. Охарактеризовано сфери активного впровадження фінансових технологій у сучасній діяльності комерційних банків.

Особливості та наслідки використання сучасних фінансових технологій було розглянуто на прикладі комерційного банку «ПриватБанк». На 1.01.2024 р. високий рівень власного капіталу і чистого прибутку комерційного банку «ПриватБанк» (37,764.69 млн грн) свідчать про фінансову стійкість банку. Проте негативний розмір резервів під кредитні ризики може викликати занепокоєння щодо якості кредитного портфеля. Значний обсяг ліквідних коштів забезпечує банку достатній рівень ліквідності для виконання своїх зобов'язань. Кредитний портфель є важливим активом банку, однак великі резерви під кредитні ризики вказують на необхідність уважного моніторингу якості виданих кредитів. Високий обсяг внесків і депозитів фізичних осіб свідчать про довіру вкладників до банку та забезпечують стабільну базу для фінансування банківської діяльності. Низький рівень коштів, залучених від інших банків може вказувати на обмежену залежність від міжбанківського кредитування. Невеликий обсяг емітованих боргових цінних паперів може свідчити про обмежене використання цього інструменту для залучення коштів.

Банк демонструє високі показники прибутковості та ліквідності, що є сильними сторонами його діяльності. Високий рівень залежності від депозитів фізичних осіб є потенційним ризиком, оскільки може призвести до проблем у випадку масових вилучень депозитів. Показник достатності капіталу може бути

покращений для забезпечення більшої фінансової стабільності. Значний масштаб діяльності сприяє стійкості банку і його здатності витримувати економічні потрясіння. Доцільно розглянути можливість диверсифікації джерел фінансування для зменшення залежності від депозитів фізичних осіб, вжити заходів для збільшення капіталу банку з метою підвищення його стійкості до ризиків, продовжувати ефективне управління активами та пасивами для збереження високого рівня ліквідності та прибутковості, продовжувати політику, спрямовану на підвищення довіри вкладників, через прозорість, надійність і якість обслуговування тощо. Таким чином, банк «ПриватБанк» демонструє високий рівень лояльності вкладників, що є результатом його домінуючої ринкової позиції, стабільного зростання депозитів і позитивної платіжної репутації.

Для підвищення ефективності фінансового менеджменту комерційних банків рекомендується активізувати впровадження сучасних технологій, зокрема штучного інтелекту та машинного навчання. Це включає використання штучного інтелекту для аналізу даних, прогнозування ризиків і оптимізації управління активами, а також персоналізації банківських послуг.

Необхідно розвивати мобільний банкінг, створюючи зручні додатки та інтегруючи додаткові функції, такі як чат-боти та безконтактні платежі. Важливо також застосовувати сучасні технології шифрування даних для захисту конфіденційної інформації, проводити регулярні оновлення систем безпеки та аудитів.

Впровадження роботизованої автоматизації процесів дозволяє знизити витрати і підвищити точність виконання завдань. Інтеграція блокчейн-технологій забезпечує прозорість і безпеку фінансових транзакцій, а смарт-контракти автоматизують і спрощують виконання фінансових угод.

Для глибшого розуміння клієнтських потреб і покращення управління ризиками слід розвивати аналітичні інструменти та прогнозу аналітику. Проведення тренінгів і навчальних програм для співробітників щодо новітніх технологій сприяє постійному професійному розвитку.

Співпраця з фінтех-компаніями та інвестиції у фінтех-стартапи дозволяють комерційним банкам впроваджувати інноваційні рішення, підвищувати ефективність фінансового менеджменту, покращувати якість обслуговування клієнтів і зміцнювати свої позиції на ринку.

Оптимізація використання сучасних технологій у фінансовому менеджменті комерційних банків може значно підвищити їх ефективність, знизити ризики та покращити показники задоволення клієнтів. Інтеграція цих технологій потребує ретельного планування та управління змінами, щоб забезпечити успішне впровадження та максимальну вигоду для банку та його клієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балазюк О.Ю., Пилявець В.М. Технологія блочейн: дослідження суті та аналіз сфер використання. *Економіка та суспільство*. Вип. № 43. 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1701/1636/>
2. Безпаллий Р. Фінтех-інновації: передумови становлення та сучасні тенденції. *Економічні науки*. № 2. 2021.
3. Благон В.В., Літовка К.С. Інтеграція фінансового ринку України у світовий простір. *Сучасні технології менеджменту: матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. 15 листопада 2023 р.* Відп. ред. проф. Л. Черчик. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2023. С. 34. 383 с.
4. Блокчейн технології. URL: <https://www.avitar.legal/industries/blokchein-tekhpolohii>
5. Васьківська К. В., Сич О. А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Львів: «ГАЛІЧ-ПРЕС». 2017. 236 с.
6. Вахович І.М., Дорош В.Ю., Диль Х.М., Забедюк М.С., Іщук Л.І., Кондіус І.С., Коробчук Т.І., Кузьмак О.М., Мостовенко Н.А., Недопад Г.В., Ніколаєва А.М., Олександренко І.В., Пиріг С.О., Погуляйко Ю.М., Поліщук В.Г., Чиж Н.М., Шейко Ю.О. Функціональні аспекти фінансового менеджменту як інструменту управління економічними системами: монографія, за ред. д.е.н., проф. Вахович І.М. Луцьк: Відділ іміджу та промоції Луцького НТУ. 2021. 212 с.
7. Гаврилко Т.О., Ткаченко Ю.Ю. Технології штучного інтелекту у фінансах // Матеріали XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Фінанси: теорія і практика». Київ: Національний авіаційний університет. 2021. С. 81-83.
8. Глобальна інформаційна інфраструктура інфокомунікаційних мереж та систем : навч. посібник. Уклад.: Ю.О. Ушенко, А.Л. Негрич, О.В. Галочкін. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2021. 224 с
9. Дудинець Л. Розвиток фінансових технологій як фактор модернізації фінансової системи. *Гроші, фінанси і кредит*. № 22. 2018.

10. Єгоричева С.Б. Фінансова інклюзія в рамках системи протидії легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму. *Фінансовий простір*. 2018. № 4 (32). С. 80-87.
11. Інформаційні технології в фінансовому менеджменті. URL: <https://kerivnyk.info/2014/04/pytel.html>
12. Кабмін схвалив Концепцію розвитку цифрових компетентностей до 2025 року. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/kabmin-skhvaliv-kontseptsuyu-rozvitku-tsifrovikh-kompetentnostey-do-2025-roku>
13. Карпович І.М., Гладка О.М., Наконечна Ю.А. Аналіз ризиків безпеки інформаційної системи IT-підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: технічні науки*. № 5. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-5941/2020.5/12>.
14. Каталог фінтех-компаній України 2021. UAFIC. URL: <https://drive.google.com/file/d/1muA2397xKPsBQEM86Ws8fTame-3jplif/view>.
15. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. Київ: Лібра. 2003. 280 с.
16. Криворучко К.М., Рибаківа Л.В. Використання хмарних технологій в сучасних системах автоматизації процесу управління підприємством. *Наукові записки*. Вип. 13. 2013. С. 263-268.
17. Курков М.С. Концептуальна модель системи управління фінансами підприємств із застосуванням сучасних інформаційних технологій. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. Том 30 (69). № 5. 2019. С. 142-148.
18. Лисенко Ю.Г., Акмасєв А.І., Андрієнко В.М. Фінансовий менеджмент вищого навчального закладу з використанням новітніх інформаційних технологій; за ред. Ю.Г. Лисенка, В.М. Андрієнка. Донецьк. 2007. 462 с.
19. Маслій Н.Д., Задорожнюк Н.О., Жаданова Ю.О. Дослідження сутності та структури фінансової екосистеми. *Приазовський економічний вісник*. № 5 (22). 2020. URL: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-5-26>.

20. Методичні рекомендації до практичних занять, самостійної роботи та виконання розрахунково-графічної роботи з навчальної дисципліни «Адаптація підприємств до умов зовнішнього середовища» (для студентів магістратури всіх форм навчання спеціальності 073 Менеджмент). Уклад. С. І. Плотницька. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2019. 40 с
21. Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/>
22. Освітня програма «Консолідована інформація (Business Intelligence, BI)». URL: <https://ism.lpnu.ua/uk/content/osvitnya-programa-konsolidovana-informaciya-business-intelligence-bi>
23. Основи фінансового менеджменту. Конспект лекцій з дисципліни «Основи фінансового менеджменту для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент». Уклад.: проф. І.А. Федоренко, проф. Н.О. Власова, ст. викл. А.Б. Макаренко. Харків: НТУ «ХПІ», 2021. 135 с.
24. Основні поняття інтелектуального аналізу даних. Сутність аналітичних технологій. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=218055>
25. Офіційний сайт комерційного банку «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/>
26. Правдюк Н.Л., Обнявко М.В. Впровадження блокчейну в облікову систему: кроки назустріч. *Ефективна економіка*. 2022. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/14.pdf
27. Приймак С.В. Фінансовий аналіз. Практикум: навч. посібн. Львів. 2021. 264 с.
28. Приказюк Н.В., Гуменюк Л.С. Кібер-страхування як важливий інструмент захисту підприємств в умовах цифровізації економіки. *Ефективна економіка*. № 7. 2020. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.61>
29. Принципи і функції фінансового менеджменту. URL: https://pidru4niki.com/1876041564482/finansii/printsiyi_funktsiyi_finansovogo_menedzhmentu

30. Принципи організації фінансового менеджменту. URL: <https://library.if.ua/book/52/3761.html>
31. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 № 167-р. Офіційний вісник України. 2021. № 21. Ст. 955.
32. Проць І.М. Фінансові технології – об’єкт фінансово-правового регулювання. *Юридичний науковий електронний*. No. 4. 2022. Р. 271–274. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-4/64>.
33. Пукальська О.І. Автоматизація облікового процесу підвищення ефективності контролю фінансової звітності. URL: <https://mpeproc.fmm.kpi.ua/article/view/298055/290856>
34. Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент як фактор економічного зростання. *Фінанси України*. 2002. № 11. С. 32–40.
35. Розумні контракти: автоматизація майбутніх бізнес-транзакцій. URL: <https://www.zfort.com.ua/blog/rozumni-kontrakti-avtomatizaciya-maibutnikh-biznes-tranzakcii>.
36. Скаско О. І., Майор О. В., Тимчишин-Чемерис Ю. В., Нашкерська М. М., Виклюк М. М., Кішлін О. В., Атаманчук З. А., Свелеба Н. А. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. Львів: Растр-7, 2018. URL: https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/448/1/4.%20%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87.%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2018.pdf
37. Тема 1. Інтелектуальний аналіз даних (Data Mining). Особливості технології Data Mining та її відмінності від інших методів аналізу даних. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=222355>
38. Технології в сучасному фінансовому менеджменті. URL: <https://novifinance.com.ua/technologies-in-modern-financial-management/>
39. Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній. URL: <https://fintechua.org/>

40. Фінансові результати Приватбанку. URL: <https://minfin.com.ua/ua/company/privatbank/rating/>
41. Фінансовий менеджмент як система управління. URL: <http://moodle.nati.org.ua/mod/book/view.php?id=5276>
42. Хмарна піраміда: IAAS, PAAS I SAAS. URL: <https://gigacloud.ua/blog/navchannja/hmarna-piramida-iaas-paas-i-saas>
- Чому необхідно вивчати фінансовий менеджмент? URL: <https://finacademy.net/ua/materials/article/chto-takoe-finansovuj-menedgment>
43. Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2022. 224 с.
44. Шевченко О.М., Рудич Л.В. Розвиток фінансових технологій в умовах цифровізації. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.6>
45. Юрчук Н.П. CRM-Системи: особливості функціонування та аналіз українського ринку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 23. Ч. 2. С. 141-147.
46. Яловой Г.К. Фінансовий менеджмент: сучасні інформаційні технології: посібник. Київ: ЦНЛ. 2005. 450 с.